

Dkt. Matthew S. Harmon, Matumizi ya Biblia katika Biblia, Kipindi cha 1, Thamani ya Kujifunza Matumizi ya Biblia katika Biblia na Jinsi ya Kuanza

Imefadhiliwa na BiblicaleLearning.org na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Matthew S. Harman katika mfululizo kuhusu matumizi ya Biblia katika Biblia. Hiki ni kipindi nambari moja, thamani ya kujifunza matumizi ya Biblia katika Biblia na jinsi ya kuanza. Karibu kwenye kozi hii kuhusu matumizi ya Biblia katika Biblia.

Kipindi hiki cha kwanza kinaitwa thamani ya kujifunza matumizi ya Biblia katika Biblia na jinsi ya kuanza. Mimi ni Dkt. Matt Harman, na nitakuwa mwongozo wako kwa hili. Na tunapoanza, nataka kutambua kwamba nyenzo katika vipindi hivi zinategemea sehemu za kitabu hiki ambazo niliandika pamoja na Gary Snicker zinazoitwa Jinsi ya Kujifunza Matumizi ya Biblia katika Biblia: Chaguo Saba za Kudumu.

Na kwa hivyo ikiwa shauku yako imechochewa na kile unachopata katika mihadhara hii, nakuhimiza ununue kitabu hicho na ujifunze zaidi kuhusu mada hii. Kwa hivyo tunapoanza, ni vizuri kila wakati kuanza na tunachomaanisha kwa kutumia Biblia katika Biblia. Huenda tayari unafahamu wazo la maandishi wa Agano Jipya wakinukuu au kurejelea Agano la Biblia, lakini tunatumia kwa makusudi usemi wa matumizi ya Biblia katika Biblia ili pia kuwakamata maandishi wa Agano la Kale kwa kutumia sehemu za awali za Agano la Kale.

Kwa hivyo ufafanuzi wa msingi ni upi? Ufafanuzi wa msingi ni jinsi maandishi wa baadaye wa Biblia wanavyotumia aina fulani ya maandishi ya awali ya Biblia. Njia nyingine ya kufikiria hili ni kile ambacho wakati mwingine hujulikana kama ufafanuzi wa maandiko wa Maandiko. Na kama sehemu ya kuanzia, kibiblia, tukiingia katika jinsi tunavyoona hili, nadhani kifungu kizuri kwetu kutafakari ni kile Petro anachoandika katika 1 Petro sura ya 1 mstari wa 10 hadi 12.

Mtume anaandika kuhusu wokovu huu, manabii waliotabiri kuhusu neema itakayowapata ninyi walitafuta na kuuliza kwa makini, wakiuliza ni mtu gani au wakati gani Roho wa Kristo ndani yao alikuwa akionyesha alipotabiri mateso ya Kristo na utukufu utakaofuata. Walifunuliwa kwamba hawakujitumikia wenyewe, bali ninyi katika mambo ambayo sasa yametangazwa kwenu na wale wanaowahubiria habari njema kwa Roho Mtakatifu aliyetumwa kutoka mbinguni, mambo ambayo malaika wanatamani kuyatazama. Kwa hivyo andiko hili linatuonyesha kwamba maandishi wa baadaye wa Biblia waliongozwa na Roho na Mungu akawaongoza kuandika, walitafuta na kuuliza kwa makini.

Walitafakari kuhusu ni nini, si tu kwamba Mungu anawafunulia kwa sasa, bali jinsi inavyohusiana na kile ambacho Mungu alikuwa amewafunulia hapo awali. Na katika visa vingi, inaonekana kama Mungu akirudia mambo aliyosema hapo awali na kumruhusu nabii au mwandishi wa baadaye wa Maandiko kujihusisha na hilo na kupanua zaidi na kuelezea kile ambacho Mungu alimaanisha aliposema mambo hayo. Kwa hivyo hiyo ni kifungu kimoja tu ambacho kinatupa ufahamu wa ukweli huu. Kwa hivyo tunapofikiria kuhusu matumizi ya Biblia katika Biblia, huenda umejiuliza kwa nini usemi huo unatumika. Ninauita hivyo.

Tena, ni kukamata ukweli kwamba waandishi wa Agano la Kale wa baadaye walitumia sehemu za awali za Agano la Kale. Na kwa hivyo tunaona mifano mingi ya hili. Nitakuelekeza kwenye mfano mmoja tu wa kuanzia hapa.

Wengi wetu tunaweza kuwa tunaifahamu Isaya sura ya 6, na baada ya maono ya chumba cha enzi ambayo Isaya aliona, Mungu anasema, "Nani atakayekwenda kwa ajili yetu? Isaya anasema, Mimi hapa, nitume mimi." Na kisha hivi ndivyo Yahweh anavyomwambia Isaya. Anasema, nenda ukawaambie watu hawa, endeleeni kusikia, lakini msielewe.

Endeleeni kuona, lakini msione. Fanya mioyo ya watu hawa iwe migumu na masikio yao yawe mazito, na macho yao yapofuke, wasije wakaona kwa macho yao na kusikia kwa masikio yao na kuelewa kwa mioyo yao na kugeuka na kuponywa. Kwa hivyo ndivyo Isaya 6 inavyosema.

Na utaona kutoka kwa maneno mazito yaliyopigiwa mstari kwamba hiyo ni lugha ya kukopa kutoka Kumbukumbu la Torati sura ya 29. Hapo katika mstari wa pili, inasema Musa aliwaita Israeli wote na kuwaambia, mmeona yote Bwana aliyoyafanya mbele ya macho yenu katika nchi ya Misri kwa Farao, na kwa watumishi wake wote, na kwa nchi yake yote. Majaribu makubwa ambayo macho yenu yaliyaona ishara na maajabu hayo makubwa.

Lakini hadi leo, Bwana hajakupa moyo wa kuelewa au macho ya kuona au masikio ya kusikia. Na kwa hivyo kiasi hiki cha mwingiliano si bahati mbaya. Huu si bahati mbaya tu ya ajabu.

Lugha hii katika Isaya inaelewa kimakusudi kile kilichosemwa katika Kumbukumbu la Torati 29. Na hapa katika Isaya 6, lugha hiyo inatumika na kutumika zaidi kwa hali mpya. Kwa hivyo una mwandishi wa Agano la Kale wa baadaye anayetumia lugha inayopatikana mapema katika Agano la Kale.

Na hivyo hiyo ni mojawapo ya mifano mingi sana ya mwandishi wa Agano la Kale akitumia maandiko ya awali ya Agano la Kale. Na kuna umuhimu wa tafsiri unaotokana na kuchunguza mifano hii. Kwa hivyo hiyo ndiyo matumizi ya Agano la Kale katika Agano la Kale.

Lakini bila shaka, pia kuna mifano ya matumizi ya Agano la Kale katika Agano Jipya. Na kuna mifano mingi sana ambayo tunaweza kupitia. Lakini hebu tuangalie hii hapa katika Warumi sura ya 10, mistari ya 6 hadi 8. Paulo anaandika, lakini haki inayotokana na imani inasema, usiseme moyoni mwako, ni nani atakayepanda mbinguni, yaani kumleta Kristo chini, au ni nani atakayeshuka kuzimu, yaani kumleta Kristo juu kutoka kwa wafu.

Lakini inasema nini? Neno liko karibu nawe, kinywani mwako, na moyoni mwako; hilo ndilo neno la imani tunalolihubiri. Na kisha ukiangalia tunachokipata hapo katika Kumbukumbu la Torati 30, mistari ya 12 hadi 14, unaona kwamba Paulo anatumia lugha waziwazi kutoka kwa andiko hili. Kumbukumbu la Torati 30, mstari wa 12 unaanza, si mbinguni kwamba useme, ni nani atakayepanda mbinguni kwa ajili yetu na kutuletea, tusikie na kutenda.

Wala si ng'ambo ya bahari hata useme, Ni nani atakayevuka bahari kwa ajili yetu na kutuletea, tusikie na kulifanya; lakini neno liko karibu nawe sana, liko kinywani mwako na moyoni mwako, ili uweze kulitenda.

Sasa kinachovutia zaidi kuhusu mfano huu ni kwamba Paulo anaeleza waziwazi maana ya vifungu hivi vya maneno kutoka Kumbukumbu la Torati 30 katika hoja yake. Kwa hivyo utaona kwamba anasema, kwa mfano, ni nani atakayepanda mbinguni, na kisha kuna maelezo haya ya mabano anayotoa, yaani, kumleta Kristo chini. Kwa hivyo anafanya tafsiri.

Yeye si tu anakili na kubandika; anajishughulisha nayo, anaitafsiri, anaitafakari. Na hiyo ni moja tu ya mifano mingi sana ambayo tunaweza kuionyesha. Kwa hivyo hiyo inakupa ufahamu wa hii ni nini: matumizi ya Biblia katika Biblia ni nini.

Sasa tunahitaji kufikiria kidogo kuhusu kwa nini ni muhimu. Kwa nini ni muhimu? Je, hili ni jambo la wasomi kujihusisha nalo na jambo ambalo halina athari yoyote kwa maisha ya kawaida ya Kikristo? Ningesema kwamba hili ni muhimu kwa sababu linahusiana na ufafanuzi. Kwa maneno mengine, matumizi ya Biblia katika Biblia yana umuhimu tunapoamua maana ya maandiko. Ni vigumu kuelewa kile Paulo anasema hapo katika Warumi 10 ikiwa huna ufahamu wa kile kinachosemwa katika Kumbukumbu la Torati 30.

Kwa hivyo inatusaidia kuelewa maana ya maandishi. Lakini pia inahusiana na theolojia ya kibiblia. Na neno hilo linatumika kwa njia mbalimbali.

Lakini kile ninachokikumbuka katika theolojia ya kibiblia ni uelewa wa hadithi ya Biblia inayoanzia Mwanzo hadi Ufunuo, na kufuatilia mada na ahadi na maagano na watu na kukusaidia kuona ujumbe thabiti wa Biblia. Na moja ya njia ambazo Mungu hutusaidia kuona jinsi Biblia nzima inavyolingana ni kwa kuwa na maandishi wa baadaye wa Biblia kuingiliana na maandiko ya awali ya Biblia. Mojawapo ya changamoto kubwa katika kusoma Biblia ni kujaribu kuelewa jinsi inavyolingana.

Na kuna mapendekezo tofauti kuhusu jinsi tunavyokusanya, tuseme, Agano la Kale na Agano Jipya na mambo ya aina hiyo. Lakini ningependekeza kwako kwamba sehemu bora ya kuanzia ya kujibu maswali hayo ni kuona jinsi maandishi wa Agano Jipya wenyewe walivyoelewa Agano la Kale kulingana na jinsi wanavyolinukuu na jinsi wanavyolidokeza na jinsi wanavyoingiliana nalo. Hiyo inatupa sehemu ya kuanzia ya kuelewa jinsi wanavyoona uhusiano kati ya kile ambacho Mungu alifunua katika Agano la Kale na kile anachosema katika Agano Jipya.

Kwa hivyo ni sehemu ya theolojia ya kibiblia. Nadhani pia inahusiana na theolojia ya kimfumo. Kwa hivyo ninapotumia neno theolojia ya kimfumo, ninafikiria kuhusu utafiti wa Biblia unaolenga kukusanya yote ambayo Biblia inasema kulingana na kategoria na mada maalum.

Kwa hivyo mambo kama Biblia inasema nini kuhusu Mungu? Na kwa hivyo unajaribu kukusanya maandishi mengi uwezavyo na kuyaunganisha katika muhtasari. Biblia inasema nini kuhusu wanadamu? Biblia inasema nini kuhusu ulimwengu huu ulioundwa? Hizo zote ni aina tofauti za kategoria tunazopata katika theolojia ya kimfumo. Na tena, jinsi mwandishi wa baadaye wa Biblia anavyoshughulika na maandiko ya awali kunaweza kutupa fursa ya kuona njia bora ya kuanza kutengeneza miunganisho hiyo kati ya kile ambacho vinginevyo kinaweza kuonekana kama maandishi tofauti, yaliyotenganishwa na kujaribu kuyaleta katika mshikamano.

Mwishowe, nadhani kuna faida kwa maisha ya Kikristo linapokuja suala la kujifunza na kuelewa Matumizi ya Biblia katika Biblia. Katika ngazi moja, unapofikiria labda jambo la msingi zaidi, jinsi tunavyoelewa jinsi ya kusoma Biblia kutaunda kabisa jinsi tunavyoishi maisha ya Kikristo. Ili kutoa mfano mzuri sana, sote tunatumaini tunaielewa kwamba kuna tofauti kati ya kile tunachosoma katika, tuseme, Mambo ya Walawi dhidi ya kile tunachosoma katika, tuseme, 1 Petro.

Kwa hivyo tunasoma pamoja katika Mambo ya Walawi, na tunaona sheria na kanuni hizi zote, na tunatumaini kwa kiwango fulani tunatambua kwamba sitakiwi kutumia mistari hiyo haswa kama Waisraeli walivyofanya. Kwa hivyo niliposema sitakiwi kutoa aina hiyo maalum ya dhabihu. Lakini kwa nini? Kwa nini isiwe hivyo? Namaanisha, ni neno la Mungu.

Na kama Wakristo, tunataka kuchukua neno la Mungu kwa uzito. Kwa hivyo tunataka kuhakikisha kwamba tunaielewa, vema, kwa nini tunaposoma Mambo ya Walawi, hatusemi, vema, nadhani ni lazima nitoke nje na kutoa dhabihu hii maalum? Naam, matumizi ya Biblia yanaweza kutusaidia kuona ni kwa nini baadhi ya mambo ambayo hatuyafanyi. Na bado, ni nini mwendelezo? Kwa mfano, tunajua kwamba hatupaswi kutoa dhabihu zile zile.

Na bado 1 Petro itanukuu Mambo ya Walawi 11 inayosema kwamba watu wa Mungu wanapaswa kuwa watakatifu kwa sababu Mungu ni mtakatifu. Kwa hivyo hilo ni jambo ambalo halijabadilika kati ya Mambo ya Walawi na 1 Petro. Na hivyo hata mfano huo unatusaidia kuona jinsi Agano Jipya linavyotusaidia kuelewa jinsi tunavyopaswa kuishi kama Wakristo.

Na inanukuu kutoka Mambo ya Walawi. Kwa hivyo hizo ni baadhi tu ya njia ambazo zinaweza kutusaidia. Ni zipi baadhi ya changamoto? Mojawapo ya changamoto za kwanza ni katika eneo la kile tunachokiona kama hermeneutics.

Kwa hivyo hermeneutiki ni sanaa na sayansi ya tafsiri. Inakuwaje kwamba tunakaribia maandishi? Na kipengele kimoja cha hermeneutiki ambacho ni muhimu sana ni eneo la dhana au dhana kwamba kila mtu ana sehemu za kuanzia au dhana anapoanza kusoma Biblia. Na nadhani tunatambua hili kwa hisia.

Huenda umewahi kupata uzoefu ambapo unasoma kifungu cha Maandiko, na unafikia hitimisho la unachofikiri kinamaanisha. Na kisha unaona, labda unasoma maoni au nyenzo, na wamesoma kifungu hicho hicho, na unafikiri, je, kweli walisoma kifungu hicho hicho? Kwa sababu wanaona maana tofauti kabisa na ninayoiona. Na mara nyingi, tofauti hiyo inatokana na sehemu za kuanzia au dhana au mawazo.

Kwa mfano, ni wazi kuna hadithi nyingi za miujiza katika Injili. Yesu anafanya kila aina ya miujiza. Lakini ukiikaribia Biblia kwa dhana kwamba mambo ya ajabu hayapo, kwamba Mungu hayupo na mambo ya ajabu hayapo, utatoa maelezo mengine kwa kile kinachotokea katika kifungu hicho ukilinganisha na mtu anayesema, hapana, naamini Mungu yupo, na naamini ulimwengu wa ajabu ni halisi.

Na hivyo mawazo hayo tofauti na sehemu za kuanzia zitaunda jinsi tunavyosoma na kutafsiri maandishi. Kwa hivyo watu wanapokuja kwenye Biblia wakiwa na sehemu tofauti za kuanzia, hiyo inaweza kuwa moja ya changamoto katika kujifunza matumizi ya Biblia katika Biblia. Pili, Utangulizi wa Agano la Kale na Jipya.

Ninachomaanisha kwa hili ni kuelewa ni vitabu gani vya Biblia vilivyoandikwa kabla ya vitabu vingine vya Biblia. Sasa, kwa maana moja, ikiwa unasoma tu jinsi waandishi wa Agano Jipya wanavyotumia Agano la Kale, hilo si tatizo kubwa. Inakuwa ngumu zaidi unapofanya kazi katika Agano la Kale, kwa mfano katika manabii.

Na wakati mwingine huenda isiwe wazi ni lini nabii alikuwa akiandika. Labda mojawapo ya mifano iliyo wazi zaidi ya hili ni kitabu cha Yoeli. Wasomi watahitimisha tofauti sana; wengine watasema, oh, hii iliandikwa kabla ya uhamisho wa Israeli, mapema sana.

Na hao husema, oh, hapana, hapana, hapana. Hii imeandikwa baada ya wahamishwa kurudi kutoka Babeli au kuishi katika nchi na sehemu zilizo katikati. Na hivyo inaweza kufanya iwe vigumu kujua.

Sawa, kwa hivyo ikiwa tuna mstari hapa katika Yoeli unaoonekana kama unahusiana na nabii mwingine wa Agano la Kale, inaweza kuwa vigumu kujua, je, Yoeli anatumia Isaya au Isaya anatumia Yoeli au chochote kile. Kwa hivyo hizo pia zinahusika, haswa tunapozungumzia matumizi ya Agano la Kale ya Jaribio la Kale. Sasa, mara nyingi si vigumu hivyo.

Kwa mfano, Isaya anapotumia lugha inayopatikana katika Kumbukumbu la Torati, ni rahisi sana. Ingawa, tena, hapa ndipo mijadala yako muhimu kuhusu usomi inaweza kujitokeza, sivyo? Wasomi wakosoaji wanaweza kusema, najua Kumbukumbu la Torati linajionyesha kama limeandikwa na Musa, lakini kwa kweli tunafikiri liliandikwa katika karne ya 6 au chochote kile. Na hivyo hilo linaifanya iwe changamoto pia.

Changamoto nyingine ni ufahamu wa muktadha wa kale wa Mashariki ya Karibu na Hekalu la Pili la Kiyahudi. Kinachovutia linapokuja suala la Agano la Kale ni kwamba, kwa mfano, unaposoma Mithali, kuna kauli zinazofanana za methali katika maandishi mengine ya kale ya hekima ya Mashariki ya Karibu. Na hivyo hilo linaibua swali.

Kwa hivyo, mwandishi wa Mithali anakopa kutoka kwa hizo? Je, anajua tu kwa ujumla kanuni za hekima? Kwa hivyo tunafikiriaje kupitia mambo hayo? Tunapambanaje na hilo? Linapokuja suala la Agano Jipya na matumizi yake ya Agano la Kale, suala kwa kawaida huwa tofauti kidogo. Hapo, ni: je, waandishi wa Agano Jipya wanajua jinsi waandishi wengine Wayahudi walivyojijhusisha na maandishi yaleyale ya Agano la Kale wanayoyatafsiri? Na kwa sababu hiyo, wanajuaje? Na ikiwa wanajua, je, wanakopa kutoka kwa waandishi hao Wayahudi moja kwa moja zaidi kuliko wanavyofanya moja kwa moja kutoka Agano la Kale? Au wanaishi tu katika aina ile ile ya muktadha ambapo kwa ujumla walikuwa wanajua mila za tafsiri zinazohusiana na maandishi ya Agano la Kale, lakini hawajui haswa jinsi, tuseme, Philo anavyoweza kutafsiri maandishi hayo? Kwa hivyo hizo ni baadhi ya changamoto zinazojitokeza hapa pia. Changamoto nyingine, lugha za asili, Kiebrania na Kigiriki, na tunapaswa pia kuweka Kiaramu hapo kwa sababu baadhi ya sehemu ndogo za Agano la Kale ziliandikwa kwa Kiaramu pia.

Na unaweza kufikiria, vema, kwa nini hili ni tatizo? Naam, kwa maana ya msingi kabisa, ikiwa unasoma jinsi waandishi wa Agano Jipya walivyoshughulika na Agano la Kale, tayari una jambo la lugha. Una tatizo la lugha kwa sababu Agano Jipya limeandikwa kwa Kigiriki na Agano la Kale, limeandikwa kwa Kiebrania, tena, huku sehemu ndogo ndogo zikiwa zimeandikwa kwa Kiaramu, na kwa hivyo tunawezaje kuliunganisha? Jambo gumu zaidi ni

kwamba kufikia wakati wa Agano Jipya, Agano la Kale lote lilikuwa limetafsiriwa katika sehemu mbalimbali kwa Kigiriki. Na kwa hivyo maandishi wa Agano Jipya wanapotumia Agano la Kale, mara nyingi wanatumia tafsiri hizo za Kigiriki za vitabu hivyo vya Agano la Kale la Kiebrania.

Lakini basi hilo linaibua swali, je, tafsiri hizo za Kigiriki zinaendana vipi na maandishi ya Agano la Kale la Kiebrania lenyewe? Kadiri unavyozidi kujifunza suala hili, unachogundua ni kwamba kuna aina fulani ya aina mbalimbali. Kwamba baadhi ya vitabu vya Agano la Kale, vilipotafsiriwa kutoka Kiebrania hadi Kigiriki, vilitafsiriwa kwa uangalifu sana - si neno sahihi ninalotafuta hapa - bali kwa wazo la kujaribu kukaa karibu na maneno ya Kiebrania iwezekanavyo. Karibu kama tafsiri ya kisasa ambayo inajaribu kuendana sana na neno, kwa mtindo wa mbao, ili kujaribu kuendana na kile kitabu hicho cha Agano la Kale kinasema.

Na kwa hivyo una baadhi ya sehemu za Septuagint ambazo zimetafsiriwa karibu kama Biblia ya New American Standard, ambayo inajulikana kwa kuwa neno kwa neno, na wakati mwingine inaweza kuwa ngumu kusoma kwa Kiingereza kwa sababu zimejitolea sana kwa neno hili moja katika lugha ya asili ambalo linapaswa kuendana na neno moja katika lugha ya Kiingereza. Kwa hivyo una baadhi ya vitabu ambavyo ni kama hivyo. Na kisha una vitabu vingine ambavyo ni tafsiri yenye nguvu zaidi, ambavyo karibu vinasoma zaidi kama tafsiri ya kisasa, kama Tafsiri ya New Living, ambayo inalenga zaidi kujaribu kupata maana ya misemo na vifungu bila kufungwa kwa utumwa na maneno sahihi katika lugha ya asili.

Kwa hivyo ingekuwa kama kuwa na Agano la Kale la Kiingereza la kisasa, ambapo baadhi ya vitabu vilikuwa New American Standard, na kisha baadhi vilikuwa kama English Standard Version. Na kisha vingine ni kama New Living Translation, na vinaweza kuchanganywa sana kulingana na kile unachopata kulingana na ubora wa tafsiri. Na kisha, kana kwamba hilo si gumu vya kutosha, kila wakati una suala linalowezekana la kile tunachokiita ukosoaji wa maandishi, ambapo unajaribu kujenga upya, je, maneno ya asili yalikuwa yapi katika hati hiyo ya Kiebrania au katika tafsiri ya Septuagint au hata katika Kigiriki cha Agano Jipya? Kwa sababu una mifano ambapo labda mwandishi anatambua, hei, mwandishi huyu, Luka au yeyote yule, anaonekana kunukuu au kurejelea maandishi haya ya Agano la Kale, lakini aliacha kifungu hiki kidogo au neno.

Nitamsaidia na kuirekebisha na kuingiza neno hilo ili lilingane zaidi na kile ambacho maandishi ya Agano la Kale yanasema. Kwa hivyo mambo hayo yote yanaonekana unapochunguza kwa undani jinsi Biblia inavyotumia Biblia. Na hofu yangu kusema hayo yote ni kwamba nimekuogopesha.

Kwamba unasikia haya yote na unafikiria, Mungu wangu, ninawezaje kuikaribia hii? Na ninataka kusisitiza kwamba kuna viwango vya hili. Sawa, bila shaka, kuna aina ya utafiti wa kina wa kitaaluma na wa kina wa vifungu hivi ambao ni mzuri na muhimu. Lakini hilo si jambo ambalo msomaji wa kawaida wa Biblia anahitaji kujihusisha nalo.

Na habari njema, kuna rasilimali zinazoweza kukusaidia angalau kufikia kwa kiwango fulani kile ambacho wasomi wamegundua wanapojihusisha na aina hii ya utafiti wa kina wa lugha asilia. Lakini katika kiwango cha msingi, natumai kukushawishi kwamba hili linaweza kufanywa hata katika kiwango rahisi ikiwa tu unaweza kusoma Biblia kwa Kiingereza. Nami nitarudi kwenye hilo tunapofikia mwisho wa kipindi hiki maalum.

Kwa hivyo hiyo ni kama kusafisha kidogo. Nataka sasa niendeleo na kile tunachojadili katika kitabu. Nilitaja hapo awali jinsi ya kujifunza Biblia inavyotumika kwa ajili ya Biblia.

Kichwa kidogo ni Chaguo Saba za Hermeneutical kwa Agano la Kale na Jipya. Na kwa hivyo tunajaribu kuelezea jinsi masuala haya tofauti ya hermeneutical, masuala ya tafsiri, yanavyoathiri jinsi tunavyoelewa jinsi Biblia inavyotumia Biblia. Na ili tuwe wazi, kitabu hiki kimeelekezwa zaidi kwa, ningesema, aina ya ushiriki wa kiwango cha vitabu vya kiada vya seminari.

Nadhani inaweza kusomwa na wengine na kunaweza kuwa na faida na faida. Lakini fahamu tu kwamba kuna ushiriki mwingi na lugha asilia, ingawa tunajaribu kukusaidia kuona katika maandishi ya Kiingereza pia kinachoendelea. Na kwa hivyo kitabu hiki kimeundwa kulingana na chaguo hizi saba za utafsiri wa Biblia.

Na sitapitia haya yote katika kozi hii, lakini nataka kukuonyesha chaguo hizi saba za kifasihi ni zipi na kutoa maelezo mafupi sana. Na kisha katika vipindi vijavyo, nitapitia baadhi yake kwa undani zaidi ili kukupa ladha. Kwa hivyo la kwanza ni lile ambalo tumeliita sequestered dhidi ya connected.

Utakachooni katika maneno ya chaguo hizi ni kwamba tunazipanga kama hivi dhidi ya vile. Na wakati mwingine, katika kipindi chote cha sura, tutahitimisha kwamba moja ya hizi ndiyo njia bora zaidi dhidi ya nyingine. Na hii ni moja ya hizo.

Nitaelezea ninachomaanisha na hili baada ya dakika chache, lakini tutachagua mbinu iliyounganishwa. Lakini chaguo zingine zitakuwa hivi dhidi ya vile, na tutasema kwa kweli ni zote mbili-na, si ama-au. Lakini hii ni ama-au, iliyotengwa dhidi ya iliyounganishwa.

Tunachomaanisha kwa hili ni kwamba, katika utafiti wa kitaaluma wa jinsi Biblia inavyotumia Biblia, kumekuwa na tabia hii ya kuwa na kundi moja hapa linalosoma jinsi Agano la Kale linavyotumia Agano la Kale, na wanafanya mambo yao wenyewe, na wana majadiliano yao wenyewe, na usomi wao wenyewe. Na kisha hapa, una wasomi wanaofanya utafiti wa matumizi ya Agano la Kale katika Agano Jipya, na wanafanya mambo yao wenyewe, na wana usomi wao wenyewe, na mara chache hawazungumzi. Wanaishi kwa furaha tu, na mara nyingi watafikia hitimisho tofauti na kusema, maandishi wa Agano la Kale wanafanya mambo haya, lakini maandishi wa Agano Jipya wanafanya mambo tofauti sana.

Hoja yetu ni kwamba, kwa kweli, haya yanapaswa kusomwa pamoja kama sehemu ya jambo lile lile kubwa. Ndiyo maana tunatumia usemi, matumizi ya Biblia ya Biblia, kujaribu kukamata hilo. Na hivyo ndivyo tunavyomaanisha kwa kuunganishwa.

Zaidi ya hayo, tunasisitiza kwamba kile ambacho maandishi wa Agano Jipya hufanya na Agano la Kale ni kufuata nyayo za kile ambacho maandishi wa Agano la Kale walikuwa wakifanya tayari na maandishi ya awali katika Agano la Kale. Kwa hivyo unapofika kwenye Agano Jipya, hawafanyi kitu kipya kabisa. Wanafanya mambo mengi yale ambayo maandishi hawa wa Agano la Kale walikuwa wakifanya tayari na maandiko ya awali.

Na unapoielewa pamoja, inakusaidia kuona mbinu thabiti, pana, na ya kifalsafa inayokuwezesha kuona vyema umoja wa Maandiko. Kwa hivyo hiyo ndiyo chaguo la kwanza,

lililotengwa dhidi ya lililounganishwa. Pili, kurekebisha maana na/au kurekebisha muktadha dhidi ya kuendeleza ufunuo.

Sasa, hili ni gumu zaidi kidogo. Unaweza kuwa unafikiri, nilidhani la kwanza lilikuwa gumu zaidi. Hili ni gumu zaidi, lakini jaribu kubaki nami hapa.

Wazo hapa ni kwamba tunapokutana na mwandishi wa baadaye wa Biblia, na labda umepata uzoefu huu, unasoma katika Agano Jipya na unaona, oh, mwandishi ananukuu kifungu hiki cha Agano la Kale. Na kisha unarudi nyuma, unasema, nitaangalia kifungu hicho cha Agano la Kale. Na unakiangalia, na unafikiri, hiyo haonekani kuwa maana dhahiri zaidi ya kifungu hicho katika Agano la Kale.

Na bado hiyo inaonekana kuwa ndiyo maana ya Paulo au Mathayo au Luka au Petro. Kwa hivyo sura hii imejitolea kujaribu kuelewa jambo hilo. Kuna nini kinaendelea na hilo? Kwa hivyo, waandishi wa baadaye wa Biblia hurekebisha au kubadilisha maana ya maandishi? Au wanarekebisha muktadha wake? Au ni Mungu anayefanya kazi kupitia mwandishi wa baadaye wa Biblia wanaposhiriki katika ufafanuzi wa maandiko yaliyotangulia ili kusema zaidi ya yale ambayo yangeweza kueleweka na mwandishi wa awali wa kibinadamu, na bado yapo kihalali katika kifungu cha awali? Hiyo ndiyo maana ya hilo.

Hilo ni mojawapo ya masuala magumu zaidi katika eneo hili lote la matumizi ya Biblia katika Biblia. Kuna uhusiano gani kati ya maana iliyokusudiwa ya mwandishi wa kibinadamu, tuseme kifungu cha Agano la Kale, na kisha mwandishi wa Agano Jipya akija baadaye na kusema, kimsingi, kifungu hiki cha Agano la Kale kinamaanisha hivi. Unafikiri, je, mwandishi wa kibinadamu wa kifungu hicho cha Agano la Kale alitambua hilo kama lilivyomaanishwa? Na kisha uandishi wa kimungu unahusikaje? Nia ya kimungu na ya kimungu ya mwandishi katika kifungu hicho ni ipi? Hayo yote yamo katika mchanganyiko katika sura hii mahususi.

Nambari ya tatu, kugundua udanganyifu kama sanaa dhidi ya sayansi. Kwa hivyo linapokuja suala la kuona uwepo wa udanganyifu katika maandishi, baadhi ya mbinu zinakaribia kisayansi sana katika mbinu zao, vigezo vya kina sana. Lazima iwe idadi fulani ya maneno ambayo yanashirikiwa kutoka maandishi ya Agano la Kale hadi maandishi ya Agano Jipya au chochote kile.

Na usipofikia kizingiti hicho fulani, basi unakipuuza tu kama, hilo halihesabiki. Na kisha mbinu zingine ni karibu muungano huru, kama vile, hili linanikumbusha, na kisha kujaza nafasi iliyo wazi. Na kwa hivyo katika sura hii, badala ya kufanya ama-au, tunajaribu kusema kuna zote mbili-na.

Ndiyo, kuna kanuni nzuri na imara ambazo tunaweza kuzifuata, lakini kuna maana kwamba kuwa na aina sahihi ya hisia na mielekeo inayotegemea kujikita katika Maandiko kunaweza kukusaidia kuona uhusiano kati ya maandiko. Kwa hivyo hiyo ndiyo sura ya tatu, kugundua udanganyifu kama sanaa dhidi ya sayansi. Nne, muktadha mlalo dhidi ya muktadha wima.

Tutazungumzia zaidi kuhusu hili katika kipindi chetu kijacho. Kwa hivyo sitazungumzia kwa undani zaidi hapa, zaidi ya kusema aina zote mbili za miktadha ni muhimu. Muktadha mlalo ni sentensi, aya, na sura zinazozunguka ndani ya maandishi ya asili na maandishi ya baadaye.

Muktadha wima utarejelea wazo hili la jinsi, mwandishi wa Biblia anapotumia maandishi ya awali, kuna mkusanyiko wa maana unaotokea, na unahitaji kuzingatia hilo. Nitaelezea zaidi kuhusu hilo katika kipindi chetu kijacho. Tano, uhusiano wa kibiblia dhidi ya uhusiano wa nje ya kibiblia.

Tulitaja hili mapema kidogo, lakini tunaipa jukumu gani ulinganifu au matumizi ya maandiko katika vitabu au maandishi ambayo yako nje ya maandiko yenyewe? Kwa hivyo tena, hii ni Mashariki ya Karibu ya kale. Hii ni maandishi ya Kiyahudi ya Hekalu la Pili. Tunawezaje kuihusisha na mchakato huu hapa? Sita, mifumo ya uainishaji inayoangalia nyuma dhidi ya inayoangalia mbele.

Tutafanya kikao kizima kuhusu hili. Kwa hivyo nitakachotaja hapa ni kwamba hii ni yote mawili na, kwamba kuna aina zote mbili za uainishaji katika Maandiko yenyewe. Na nitatoa ufafanuzi wa uainishaji katika kikao hicho.

Mwishowe, chaguo la saba. Ufafanuzi wa kihistoria dhidi ya ufafanuzi wa kihistoria na wa kiprosopolojia . Sasa hilo linaweza kuwa neno ambalo hujawahi kulisikia hapo awali, ufafanuzi wa kiprosopolojia .

Ni njia ya kurejelea wakati mwandishi wa baadaye wa Biblia anachukua kitu kilichosemwa na mwandishi wa awali wa Biblia, lakini anakiweka na mzungumzaji tofauti. Hilo si gumu kama linavyoweza kusikika. Kimsingi, njia kuu ya kufanya hivi ni, kwa mfano, kama katika Waebrania, ambapo kitu kinachosemwa katika zaburi ya mfalme kinasemekana kuwa Mungu akizungumza na watu wake katika Waebrania, kwa mfano.

Kwa hivyo neno prosopolojia , prosopos ni neno la Kigiriki la prosopolojia . Neno la Kigiriki la uso. Na kwa hivyo wazo ni kwamba uso wa mzungumzaji tofauti ni nyuma ya hilo.

Kwa hivyo ndivyo tulivyojadili hapo katika sura ya saba. Kwa hivyo hiyo inakupa muhtasari wa aina ya wigo mpana wa kitabu. Nataka kumaliza kipindi hiki maalum kwa kujaribu kutoa ufafanuzi mfupi ili kutusaidia kupata mwelekeo.

La kwanza ni dokezo. Mojawapo ya ugumu katika eneo hili lote la utafiti ni kwamba wasomi hutumia maneno haya tofauti. Kwa hivyo tunapozungumzia dokezo, tunajaribu kuifanya kategoria hiyo kuwa kubwa zaidi iwezekanavyo.

Kwa hivyo tunapoitumia, inajumuisha nukuu zote mbili, ambapo kuna nukuu iliyoandikwa wazi, na kisha nukuu ya neno kwa neno kutoka kwa maandishi yaliyotangulia. Hata marejeleo machache sana ambapo inaweza kuwa neno moja au maneno mawili tu ambayo yanalenga kumrejelea msomaji kwenye maandishi ya awali. Mojawapo ya mambo muhimu hapa ni kwamba tunabishana kwamba madokezo yanalenga mwandishi.

Mwandishi anakusudia kukuvutia kwenye uhusiano huo. Labda hii itakuwa na manufaa kwako. Nimeiweka hii kama wigo wa ushawishi.

Na utaona kwamba upande wa kulia, kwa kweli anza kushoto hapa, upande wa kushoto wa skrini, utaona nukuu. Hilo ni wazi; ni dhahiri; ni nukuu. Mara nyingi huanzishwa na kile kinachoitwa fomula ya utangulizi kama ilivyoandikwa au kama Isaya alivyo sema au kitu kama hicho.

Maneno mengi yanayoingiliana ya msamiati, n.k. Sasa kando ya hayo, tuna neno dokezo kwa maana ya kwamba si lazima kuwe na nukuu ya moja kwa moja, bali maneno kadhaa yaliyokopwa kutoka kwa maandishi ya Agano la Kale ambapo ni wazi mwandishi anajaribu kukuvutia kwenye hilo. Na utaona kwamba mstari unazidi kuwa mwepesi kadri tunavyosonga mbele hadi hapa kulia.

Na hadi kile ambacho baadhi ya wasomi hukiita mwangwi, ikimaanisha mwingiliano hafifu zaidi katika msamiati ambapo inaweza hata kuwa neno moja au kitu ambacho ni hafifu sana na kinaweza kujadiliwa, kusema kweli. Ambapo watu wenye nia njema wanaweza kujadili na kusema, Sidhani kama kuna marejeleo ya kifungu hicho cha Agano la Kale. Na wengine wanaweza kusema, hapana, kwa kweli, nadhani kinategemea hilo.

Na kisha njia yote hapa kulia, una kufanana kwa mada. Na hii inaweza kueleweka kama kitu ambapo si lugha inayoshirikiwa waziwazi kati ya maandishi ya Agano la Kale na, tuseme, maandishi ya Agano la Kale ya baadaye, lakini inashughulikia mada zinazofanana kwa njia sawa. Na kwa hivyo, mwandishi wa Biblia bado anaweza kukusudia ufikirie kuhusu kifungu hicho cha Agano la Kale kilichopita, hata kama hawatumii msamiati sawa kabisa kutoka kwa maandishi hayo.

Na kwa hivyo hapa kuna wigo unaotupa hisia ya upana wa jinsi waandishi wa Biblia wanavyoweza kutumia Agano la Kale. Fasili chache zaidi hapa. Tunachozingatia ni kile tunachokiita madokezo ya ufafanuzi, ikimaanisha kwamba kuna maandishi ya mtoaji, maandishi ya kipokezi, na matokeo ya ufafanuzi.

Kwa hivyo tunamaanisha nini kwa hilo? Maandishi ya mtoaji ni maandishi yaliyotajwa, maandishi ya asili. Kwa hivyo nyuma katika moja ya mifano yetu ya awali, ambapo tuliona Isaya 6 ikitegemea Kumbukumbu la Torati 29, Kumbukumbu la Torati 29 ni maandishi ya mtoaji ambayo yanatoa maneno na mawazo ya asili. Kwa hivyo basi maandishi ya kipokezi ni maandishi ambayo yananukuu au kukopa kutoka kwa maandishi hayo ya awali.

Kwa hivyo Isaya 6 ni maandishi ya kipokezi, yanayopokea maneno na mawazo kutoka Kumbukumbu la Torati 29. Na kisha matokeo ya ufafanuzi. Tunamaanisha nini kwa hilo? Hii ni tafsiri ya maandishi ya mtoaji ndani ya maandishi ya kipokezi, ikimaanisha kwamba maandishi ya baadaye yanafanya kitu na kifungu hicho.

Sio kukopa maneno kwa ajili ya athari ya kifasihi. Kuna hatua ya ufafanuzi inayoonekana hapa ambapo maandishi ya baadaye yanatafsiri au yanahusisha maandishi ya wafadhili. Kwa hivyo huo ndio mwelekeo wa kazi yetu katika kitabu hiki.

Kwa hivyo kuhitimisha hapa. Tuanzie wapi? Sehemu ya kwanza ningesema ni kuwa mwangalifu nayo. Ni jambo la kawaida zaidi kuliko unavyotarajia kuona madokezo haya ya maandishi yaliyopita.

Na kwa hivyo kuifahamu tu mara nyingi ni mwanzo muhimu. Jambo la pili, na hili ni jambo ambalo nataka kusesitiza kwa wale ambao hawajui lugha za asili, ni kuzingatia marejeleo yako mtambuka. Namaanisha, haya ni zawadi nzuri katika Biblia zetu nyingi za Kiingereza.

Na kwa hivyo ikiwa unasoma pamoja na kuona kifungu cha maneno na unafikiri, hilo linaonekana kuwa jambo ambalo labda nimesikia hapo awali, tumia marejeleo hayo ya

mtambuka ili kulifuatilia. Sasa, wakati mwingine marejeleo hayo ya mtambuka yatakuwa sambamba tu ambapo ni kama, loo, kifungu hiki kinazungumzia kutoa na kifungu hiki kingine kinazungumzia kutoa. Hilo si dokezo hasa.

Ni maandishi mawili tu yanayozungumzia dhana inayofanana. Lakini nyakati nyingine utagundua, oh, inavutia. Inaonekana kama mwandishi huyu wa baadaye anarejelea hili na huenda anarejelea.

Na rasilimali moja nitakayopendekeza kwa kufanya hivyo ni zana hii ambayo imetoka. Inaitwa Agano Jipya la Maandiko Yanayounganisha. Na hivyo Agano Jipya la Maandiko Yanayounganisha.

Inategemea tafsiri ya Biblia ya Kikristo. Na jambo la kipekee kuhusu rasilimali hii ni kwamba katika maandishi yenyewe, madokezo ya Agano la Kale yamepakwa rangi ya kijani na nukuu huwekwa kwa rangi ya bluu katika mwili wa maandishi. Kwa hivyo unaposoma, inakuonya, hey, hii ni dokezo la maandishi ya Agano la Kale.

Na kisha katika upande wa marejeleo mtambuka hapa, inakupa ishara ya mahali ambapo kifungu hicho kilitoka. Kwa hivyo ikiwa ni kijani hapa katika mwili wa maandishi, marejeleo ya maandiko upande huu yana rangi ya kijani. Au ikiwa ni bluu katika maandishi hapa, ni bluu pembeni.

Kipengele kingine cha hili chini, haya ni maelezo ya utafiti yanayoelezea umuhimu wa dokezo hilo mahususi. Katika aya moja tu ili kujaribu kukusaidia kuona, hii ndiyo sababu ni muhimu kwamba mwandishi huyu wa Biblia anarejelea kifungu hiki cha Agano la Kale. Mwishowe, hiki pia kina fahirisi mbili tofauti.

Ina orodha ya Agano Jipya ambapo unaweza kutafuta kifungu chochote cha Agano Jipya na kuona madokezo yaliyopendekezwa ya Agano la Kale yaliyoorodheshwa hapo, ambayo ni muhimu sana. Lakini nadhani rasilimali bora zaidi iliyo nyuma hapa ni orodha ya Agano la Kale. Hii ndiyo inayofanya hii iwe muhimu sana.

Kwa hivyo ikiwa unasoma kifungu katika Agano la Kale, kwa kuwa hiki kina Agano Jipya pekee, wanafanyia kazi toleo la Agano la Kale la hiki. Lakini ikiwa unasoma Mwanzo 44 au chochote kile, unaweza kwenda hapa na kusema, sawa, je, kuna madokezo yoyote katika Agano Jipya kuhusu Mwanzo 44? Na kisha unaangalia, na unaenda, ndiyo, yapo hapa. Na kisha unaweza kwenda kuangalia kifungu hicho cha Agano Jipya na kuona jinsi mwandishi wa Agano Jipya anavyoshughulika na mstari au sura hiyo mahususi.

Na kwa hivyo rasilimali hii ni mahali pazuri pa kuanzia kukusaidia kuanza kutengeneza baadhi ya miunganisho hiyo. Mambo mengine mawili hapa tunapomalizia. Tunaanzaje? Jifunze kusoma kwa undani.

Nadhani wakati mwingine tunaweza kusoma kifungu cha Biblia haraka sana kiasi kwamba hatupunguzi mwendo na kugundua mabadiliko ya maneno au taswira au alama au lugha, na kwamba tunakosa maneno ya makusudi ambayo mwandishi anatumia ambayo yanakusudiwa kuvutia umakini wako na kusema, hei, subiri kidogo, punguza mwendo. Hii inarejelea maandishi ya awali. Wakati huo huo, tunaweza kufanya kosa tofauti: tukijifunza kusoma kwa upana, basi hatuwezi kuona miunganisho ya picha kubwa kiasi kwamba

tunapotea sana katika maelezo ya kila neno na kifungu na kifungu cha maneno kiasi kwamba tunakosa mtiririko wa picha kubwa na kisha miunganisho mikubwa ambayo maandiko yanatupatia.

Kwa hivyo hiyo inatosha kutuanzisha. Katika kipindi chetu kijacho, tutaangalia thamani ya kusoma muktadha mlalo na wima. Na nina uhakika kwamba utakapoelewa dhana hizo, utaanza kuona miunganisho ndani ya Maandiko ambayo labda hukuwahi kuiona hapo awali.

Huyu ni Dkt. Matthew S. Harmon katika mfululizo kuhusu matumizi ya Biblia katika Biblia. Huu ni kipindi cha 1, Thamani ya Kujifunza Matumizi ya Biblia katika Biblia na Jinsi ya Kuanza.